

Magyar Út Körök – Magyar Út Körök

Alapítva: 1993

Van Márainak egy kevésbé emlegetett regénye 1948-ból, *A hang*. Az utolsók egyike azok közül, ami végleges emigrációja előtt Magyarországon még megjelenhetett. Erősen önletrajzi ihletésű könyv, a XX. század harmincas éveiben játszódik, és döbbenetes drámai az indítása: Márai elmondja, hogy 36 évesen, párizsi lakásában, valamelyik szomszéd recsegő rádiójából átszűrődve találkozott először a hanggal – „*Azzal a forró rikácsolással, mely egyáltalán nem volt férfias, de nem is volt szelíden nőies, inkább csak olyan volt, mint egy kevert öslény hangja, amilyennel a görög barlangokból felelt az alvilágban lappangó sors az embereknek*” –, amely már akkor, az első találkozáskor nyugtalansággal töltötte el, ösztönösen megérezve, hogy e hangtól ezentúl nem szabadul a világ, de kísérsni fogja őt is hátralévő életében. Ott, az ötödik emeleti nyitott ablak előtt állva, Párizs tetőre látva, talán még nem is tudta, hogy Hitlert hallja, később módjában volt megtudni és reggeltől estig hallgatni a hangot, de könyvében soha nem nevesíti annak gazdáját. Nagyon irtózott ettől a hangtól, mert érzékeny írói ösztönével már akkor, 1936-ban ráérezett, hogy ez az erőszakos rikácsolás mindent örökre el fog pusztítani abból az Európából, amely számára, és barátai számára annyira kedves és értékes.

Hogy én most miért kerestem elő ezt a régi kötetet, és fújtam le róla a vastag port? Azért, mert Nadas Péter *Élet és Irodalom*-beli cikkének dikciója hirtelen rádöbbenett: valójában nekem is van egy, a Máraiéhoz hasonló, rossz élményem pösze, raccsoló, rikácsoló, kioktató, fölényes, nem ritkán némi akcentust is hordozó hangokról, amelyeket kisiskoláskorom óta ismerek a Kazinczy utcai általános iskola jó néhány tanárának, szépszájú zsidó osztálytársam szüleinek leereszkedő megjegyzései révén, de valójában végigkísérték egész eddigi életemet, és egyetlen mondanivalójuk ez volt: *te csak egy magyarka vagy, te ne ugrálj!* Most éppen Nadas Péter vágta fejemhez, de megkaptam én ezt már sokaktól, Kertész Imrétől, Esterházy Pétertől, **Eörsi Istvántól**, Mészöly Miklóstól, György Pétertől, Szilágyi Ákostól, Vámos Miklóstól, Kornis Mihálytól, Spiró Györgytől, hogy csak a közelmúlt néhány hangját említsem.

Nadas ominózus cikke (*A dolgok állása*), valójában egy német újságíró-szervezet múlt héten Pécsen rendezett konferenciájának megnyitó beszéde volt. (Nem tudom észrevették-e már, hogy Nadas, Esterházy, Kertész, Kon-

rad, Dalos és a többiek, mennyire kivirulnak, lelkesek, híresek és elismertek – egy szóval igazi nagy írók – lesznek, ha német milliók szerepelhetnek. Úgy felértékelődnek a hivatalos berlini légkörben, mint a svájci frank az elmúlt időszak tőzsdei világában.)

Nadas beszéde az áltudományos, áltárgyilagós érvelés iskolapéldája lehetne, ugyanis kortárs irodalmunk gomboszegi remetéje vagy krónikus csőlátásban szenved, vagy manipulálni próbálta hallgatóit. Ismerve a mai német értelmiség puha ellenállását, kérdésfeltevési görceit, ez nyilván ott, Pécsen sikerült is neki. Nem kellett volna azonban az opuszt magyar olvasóközönség elé állítani, ugyanis hazugságai, ostobasága és elfogultsága ezen publikum számára ordítóak.

Tényként éltük át, hogy húsz év alatt az MSZP és az SZDSZ dicső koalíciója csődhalmazzá változtatta a nemzetet, koldussá alacsonyított le a milliós rétegeket, kiürítette az államkasszát, lerombolta az ipari és a mezőgazdasági termelést, szemérmetlen riszálással mindenben kiszolgálta az idegen tőke igényeit és marketingelvárásait, feltételek nélkül, a legmagasabb politikai segédlettel bábkodott Mordechay Zisser, Ehud Amir és Joáv Blum urak hazai befektetései körül, miközben sosem látott szintre tornázta fel a korrupciót, és példátlan mértékben eladósított – azaz adósságszpirálba lökött – kivétel nélkül minden magyart. Nadas Pétert idézve „magyarul beszélőt”. Mondom, ezek tények, amikkel nyilván Kossuth-díjas írónk is ugyanúgy tisztában van, mint bárki, csak hogy ő a tárgyilagossággal higgadttsága mögött elkenni próbálja a bűnöket, menekíteni a bűnösöket. Gyanítom, hogy a göcseji ködben meghúzódo, apró Gomboszegre nehezen jutnak el hírek és barátok, ezért magamra vállalom Nadas Péter felvilágosítását: 2010 nagy változást jelentő évében egy felelősségteljes, becsületos magyar író mindössze kettőt tehet: vagy hallgat, ha valami okból ezt találja jobbnak, vagy reményt sugall a nemzetnek, éreztetve vele, hogy van kilábalás, lehetséges a gödörből való felkecmegés. Ezt a kettőt teheti, *tertium non datur*.

Ezzel szemben mit tesz Nadas? Természetesen a régi, jól ismert, már többször bevált balos módszert, az elkenést, a széttaknyolást, a dolgok kaotikus összezavarását választja, hogy aztán Isten legyen a talpán, aki majd szétválasztja a búzát az ocsútól. Az effajta érvelésnek ugyanis éppen az a trükkje, hogy tagadja a búza és az ocsú közötti lényegi külön-

séget. Ezt tették Rákosiék a vesztes háború után: „utolsó csatlósként” minden magyar – ha nem zsidó – fasiszta kollaboráns volt, ezáltal gyanús és elítélhető. (Erre a rákosista logikára bázírozzák többmilliárdos kártérítésgényüket ma azok a chicagói zsidók, akik a MÁV-ot perlik, mert az egyáltalán működött, vonatokat indított és fogadott, váltókat állított, sorompókat tekert a vészorkorszak éveiben, vagyis részese volt a német nácista gépezetnek.) De ugyanezt tették 1989/90 után az elvtársak, amikor elkezdtek bizonygatni, hogy valójában itt mindenki „társutas” volt, hiszen itt volt, nem másutt, és így vagy úgy, de „közreműködött” a kommunizmus építésében. Kedvenc irodalmi citátumok Illyés híres versének sora: „mindenki szem a láncban”. (Erre mondta annak idején Fekete Gyula bátyám, hogy na persze, mindenki közreműködött a vadászatban, a vadász is, és a nyúl is.) Nadas szerint mindenki színházat játszik, aki az áldozat szerepkörében mutatja be önmagát. Ha ő mondja...

Nadas, e jól bevált taktikát alkalmazva megállapítja, hogy a rendszerváltozás utáni Magyarországon semmiben sem – „*legfeljebb az adalékok arányában*” – különböznek egymástól a pártok. Következtetés: a kialakult helyzetért minden párt felelős, nem csak az MSZP és az SZDSZ! (Hanem például az a Fidesz vagy KDNP is, amelyeknek az elmúlt nyolc évben 99 százalékban dobta vissza parlamenti javaslatait a fölényes és cinikus balliberális koalíció.)

Zalai remetének nehezen követhető logikával azt is szemünkre veti, hogy a reformkor óta hazánkban a modernizáció kérdése szorosan kapcsolódott a nemzeti függetlenség, a haza jövőjének kérdésével: „Haza és haladás” összetartozó fogalmak voltak Széchenyi korában. Mindezt jól kiérezhető fanyalgással idézi fel Nadas, bár arról mélyen hallgat, hogy mely európai államokban nem volt ez mindig így? Hacsak nem akarja hazáját – (amelyért, némileg hihetetlen, de valamikor nagyon régen, ifjú emberként maga is szívesen feláldozta volna az életét!) – néhány afrikai gyarmat vagy exgyarmat modernizációs sémájához kötni.

Nadas sajnálkozik azon, hogy nincs nemzeti burzsoáziánk. Hogy nemzeti középosztályunk, nemzeti parasztságunk, nemzeti értelmiségünk sincs, észre sem veszi. Az MSZP teremtette tömegméretű nyomort viszont kénytelen észrevenni, bár eléggé sajátos hang-

„Négy-öt magyar összehajol”

A hang

szereléssel: dramatikusan, „refréneként visszatérő, túlzott hisztériának” érzi a panaszáradatait, igaz, elismeri a „*népesség elszegényedett harmadának folklorisztikus igényeit*”. Megismétlem: folklorisztikus. (Tegnap adat: minden harmadik magyar gyermek alultáplált!) Ő akart volna meghalni a hazáért?

Gyanítom, túl sokat foglalkoztam már eddig is egy figyelmükre nem túlzottabban méltó beszéddel. Lenne még mit kiemelni belőle, de – nem vagyok mazochista – abbahagyom. Az viszont nagyon fontos, hogy térjünk vissza Máraihoz, és a hanghoz, amely elborzasztotta. Szörnyű hangok ezek a történelem, a politika, az érdekek és önzések nászi ágya felől felszálló, szenvedélyes hangok: elpusztíthatatlanok, örökéletűek, érv, logika, igazság, tény tehetetlen velük szemben, mert ők a szellem úthengerei. Márai történetesen Hitler hangjában érezte meg ezt, de ne legyünk igazságtalanok a német diktátorral szemben, hiszen a XX. század kakofóniájában az ő rikácsolása csak egy árva szólam volt a kórusban, amelyben ott mondta a magáét Sztalin, Trockij, Lenin, Mao, Fidel vagy éppen Pol Pöt is -, hogy csak a basszusokat említsem.

Mint utaltam rá, én is gyermekkorom óta ismerem ezt a hangot, pontosabban e hang népemhez, koromhoz és hozzám szóló változatát, amely mindig félre nem érthető agresszivitással, némi cinizmussal, fölényes és sértő éllel hozta tudomásomra magyar létem, kultúráim, nyelvem, állampolgárságom másod-, sőt harmadrendű jellegét, valamint azt, hogy ebbe bele kell nyugodnom. A pártállam idején csendesebb, szordínósabb, de monoton volt ez a hang, a rendszerváltozást követően szemtelenebb és rikácsolóbb: akkor már „*saraból jött mélymagyarokról*” beszélt, mert beszélhetett következmények nélkül a koszorús költő.

Mindezen előzmények ismeretében is azt kell mondanom, hogy Nadas Péter pécsi beszéde különösen gusztustalan, ugyanis egyetlen egzakt mondanivalóját, társadalmi üzenetét ebbe a négy szóba sűrítette bele: *új korszak nem következik*. Nehogy véletlenül már reménykedni merjen a magyarja. Később visszatér a nemzeti kibontakozás kérdésére, és nyomatékosítja, hogy annak feltételrendszere „*aligha teljesíthető*”. Íme, az ellendrukker hangja, a jól ismert, régi, változatlan, örök Kárpát-medencei hang, ezúttal Nadas Péter szájából.

Mert csak a szájak változnak, a hang soha.
Szöcs Zoltán